

CRÒNICA D'UNA JORNADA DE TREBALL: EL SECTOR AGROALIMENTARI, UNA ESTRUCTURA D'ESTAT

Seu Nacional, 19 de març de 2014

L'agroalimentari és un dels sectors econòmics més importants al país, però avui continua estant pendent afrontar alguns dels seus dèficits estructurals i els nous reptes que s'albiren per a l'alimentació del segle XXI. Com en tots els altres sectors, la constitució de la República Catalana és una oportunitat per desenvolupar i modernitzar el sector agroalimentari. Amb aquesta finalitat se celebra aquesta jornada de treball.

En Jordi Benet, president de la comissió sectorial d'Agricultura, Ramaderia i Pesca d'Esquerra Republicana, en fa la presentació. Segons ell, el sector agricultor demana suport, més que no pas reconeixement. L'administració hi hauria d'estar al darrera donant suport, sovint és té la sensació que es fa nosa, això contribueix a paraitzar l'activitat. Si hi ha activitat agrícola hi ha sensació de que país viu, endreçat i productiu. Quan es fa el discurs en zones agràries s'ha de creure en el sector, és un sector que sempre ha estat fidel al país i a l'economia productiva.

Tot seguit, l'Oriol Anson, enginyer tècnic agrícola i membre de la comissió sectorial, en fa una exhaustiva exposició. Tal i com assenyala, la política agrària es juga ara mateix a Madrid.

Crisi alimentària

La crisi alimentària que afecta l'augment de la població i el creixement de països emergents. Segons les previsions, 2050 hi haurà una població de 9.000 milions persones en el món que s'hauran d'alimentar, d'aquests el major creixement es produirà en els països asiàtics, uns països emergent que són els qui creixeran més en PIB. El consum d'aliments per càpita té una clara tendència al creixement, estem incrementant el consum. Això demanarà un increment de demanda d'aliments del 70%. Paral·lelament, el consum de quilocalories per càpita també s'incrementa. Poc a poc anem incorporant nous consumidors al sistema. Una altra dels problemes és que l'evolució de la superfície cultivada per càpita està baixant. Segons els usos de la terra distribuïts per països, els del sud-est de l'Àsia són els tenen més sobre-explotació del terreny agrícola i alhora són els que aporten més població. La tendència de producció i consum es també una tendència a l'alça. La superfície té una tendència decreixent, això comporta una intensificació del sòl. Als països de l'Àfrica hi ha sòl disponible. Ens trobem en una situació que poc a poc es van reduint els estocs alimentaris per la demanda de països emergents.

Crisi energètica

Ens trobem en una situació que la crisi energètica afecta a l'activitat agrícola per la pujada de preus de combustible. El sector agrari depèn molt del petroli. L'evolució del preu dels fertilitzants també segueix a l'alça. El preu dels cereals i oleaginoses també s'incrementa, semblant al del preu del petroli. Un altre problema és que l'increment de consum de biodièsel, un cultiu que treu superfície als productes alimentaris. Tot plegat, fa que la producció de carburants augmenti la demanda cereals i oleaginosos. En resum, el sector agrari està molt lligat al petroli, l'afecta en la productivitat i competitivitat. L'increment de preu dels cereals és un problema també pel sector ramader que afecta a la viabilitat de les explotacions ramaderes.

El sector agroalimentari català

El 26% de Catalunya és superfície de conreu. De les 840.000 ha, de les quals 477.000 són de secà. La distribució de la superfície agrícola a Catalunya és de 455.000 correus herbacis i 300.000 llenyosos. El 88% dels herbacis són destinats a l'alimentació animal. Catalunya només produeix el 40% de cereals que necessita per alimentar la seva ramaderia. Respecte la producció ramadera, sacrificuem 212 milions de caps d'aviram per producció de carn i 17'5 milions de caps de porcí. D'aquí la producció agro-ramadera representa uns 4.000 milions d'euros, dels quals el 60% és ramaderia i 40% agricultura. En canvi som deficient en hortalisses, avui dia el consum de proximitat no és socialitzable, pel seu caràcter elitista. Destaca la capacitat d'exportació de la fruita dolça i el porcí. I en canvi té dependència de la importació de cereals. La indústria agroalimentària catalana té vendes per valor de 18.000 milions d'euros, el 22% de l'Estat espanyol, i ocupa a 75.000 persones, el 22% de l'estat espanyol. Així doncs, la producció final agrària (PFA) representa 4.224 milions d'euros, mentre que el sector agroalimentari mou 18.000 milions d'euros anuals, el 23% de la producció industrial catalana. Aquesta és la foto del marc on estem.

La Política Agrària Comuna (PAC)

El Tractat de Lisboa de 2007 té per objectiu: incrementar la productivitat agrícola, garantir un nivell de vida equitatiu a la població agrícola i assegurar uns preus raonables als consumidors. A la UE, en el Tractat de Roma (1957) es va marcar: preus mínims, compra d'excedents i restitucions a l'exportació (en increments de preus la UE paga la diferència). Les polítiques de suports als preus distorsionen el mercat, són els considerats **ajuts de caixa groga**. En el 1992 la reforma va canviar la tipologia d'ajuts, per passar a ser ajuts directes per superfície, ja no es paga en funció dels preus sinó de la producció, tant produeixes tant es paga. S'introdueix la retirada obligatòria. A l'agenda 2000, apareixen polítiques de desenvolupament rural: ajuts directes al productor i ajuts al territori. En el primer cas pagats per la UE i en el segon cofinançats. En el primer, si no produeixes no cobres, es fomenta la qualitat de les produccions, la seguretat d'aliments, la protecció del medi ambient i el benestar animal. En el segon cas, s'implementen una sèrie de mesures agro-mediambientals, el cessament anticipat i ajuts a zones desfavorides. Aquest són els considerats **ajuts de caixa blava**. En la reforma de 2003, s'aprofundeix l'orientació d'una agricultura de mercat. Ara si no produeixes no cobres, amb criteris de superfície, amb unes condicions i una normativa comunitària. Són ajuts plantejats per compensació que s'ofereixen pels beneficis de l'activitat agrària a favor del medi ambient. Una política orientada a la sostenibilitat. Aquest són els considerats **ajuts de caixa verda**. En la reforma del 2007, hi ha un aprofundiment de les reformes iniciades en el 2003 cap a una orientació de l'agricultura de mercat. S'aprofundeix en la desconexió dels ajuts de producció: compliment de condicionalitat, eliminació dels ajuts als conreus herbacis destinats a agro-carburants i eliminació de la retirada lliandatòria de terres. Cal esmentar respecte la PAC, que només el 20% de les produccions catalanes tenen ajuts, i aquest són ajuts desconnectats. La gran trampa del sistema és que pagarem en funció de la producció dels darrers anys. Es perverteix el sistema. No es compleix el mateix sou per la mateixa feina. En general és una política per afavorir l'Europa continental. En la última reforma 2014-2020, es reforma i es planegen reptes de seguretat alimentària, medi ambient i equilibri territorial. Els eixos de la reforma són: creixement intel·ligent, creixement sostenible i creixement inclusiu. Es basa en un primer pilar d'ajuts directes: pagaments obligatoris (per estats membres) i pagaments voluntaris (a elecció de l'estat membre). No és un sistema dolent del tot, perquè té un pagament bàsic a tothom i un altre de voluntari per practiques beneficioses. El límit màxim nacional (LMN) és de 4.850 milions d'euros any, del 2014 al 2020 a l'Estat espanyol, als que a Catalunya li corresponen 270 milions. El pagament bàsic és en quatre tipus de comarques agràries: secà, regadiu, conreu permanent i pastures. Queden fora de la percepció d'ajuts les superfícies que no eren admissibles l'any 2013.

Segueix estant fora de la PAC els conreus de fruita dolça, horta, vinya, porcí... els principals que es produeixen a Catalunya. La limitació per rebre ajuts directe: gestionar una superfície mínima de 1ha, ser un agricultor en actiu i que els ingressos que rep no siguin més del 80% ingressos agraris. És a dir, l'activitat principal sigui l'agricultura. A més, es contempla la reducció d'ajuts als perceptors de més de 150.000 euros com a mesures correctores. La desvinculació des ajuts de la producció del sistema de referència fa els ajuts més objectius. L'establiment d'un pagament bàsic per unitat de conreu amb intenció d'anar convergint l'any 2019 dóna legitimitat als ajuts. L'Estat espanyol aplica criteris uniformitzadors de comarques agràries. És una PAC que deixa moltes decisions als estats. El segon pilar és basa en els següents objectius: competitivitat de l'agricultura, gestió sostenible dels recursos naturals, mitigació del canvi climàtic i desenvolupament territorial equilibrat.

Conclusions

De tot l'exposat, se'n desprenen les següents dades i conclusions:

- La conjuntura de crisi energètica i les economies emergents pressionen el sector agrari en la cobertura d'aliments.
- El sector agrari català és bàsic en la producció d'aliments i en la gestió del territori, però depèn de l'energia i dels cereals del mercat exterior.
- Catalunya té una producció final agrària d'uns 4.0000 milions d'euros.
- La Indústria agroalimentària aporta 18.000 milions d'euros al PIB català
- La PAC deixa moltes decisions als estats, els quals estan més preocupats per l'assignació pressupostària.
- La nova PAC és més objectiva.
- Alguns sectors més importants no han rebut mai ajuts de la PAC, perquè són sectors competitiu i orientats al mercat: fruita, horta, vinya, porcí i aviram
- Catalunya rep 350 milions euros l'any de la PAC: 314 d'ajuts directes i 36 en concepte Pla de Desenvolupament Rural (PDR).

Propostes

- S'ha de protegir la superfície de conreu per assegurar la seguretat mínima d'auto-abastiment.
- S'han de destinar fons de I+D per a la millora de l'agricultura i del maneig de la ramaderia.
- Aprofundir en bones practiques agràries
- Creació d'un sistema d'assessorament públic que assessori i orienti les produccions cap a les necessitats del país.
- L'administració ha d'ordenar i co-planificar per ordenar la necessitats de producció. La segona derivada és la indústria, que els serà més fàcil instal·lar-se i els assegurarà un abastiment.

Pla Estratègic Nacional de Suport a l'Agricultura i l'Alimentació (PENSAA)

El segon bloc de la jornada de treball va dedicar a exposar el Pensaa, el pla estratègic que Esquerra Republicana va proposar posar en marxa durant el Govern d'Esquerres. Per explicar-lo pren la paraula un dels seus artífex, en Carme Mòdol, aleshores diputat al Parlament de Catalunya. L'origen de la proposta va ser que la percepció del sector agro-alimentari no està ajustada a la realitat. S'havia de començar a mirar l'agricultura com a un sector estratègic pel conjunt de la ciutadania. En una societat opulenta, la necessitat no és percep, però en situacions de crisi pren més importància. Els catalans dediquen el 30% de la renda a l'alimentació familiar. El sector agroalimentari és el primer sector productiu de Catalunya, després de la construcció, prop del 13% del PIB, en canvi és un sector amb poca visibilitat. Per això l'estratègia del PENSAA. Cal ressaltar la importància de l'activitat agroalimentària. ERC va ser la primera organització política que ho va

impulsar conjuntament amb la Unió de Pagesos en un debat monogràfic al Parlament. En aquest debat ERC va proposar el Pla Estratègic Nacional de Suport a l'Agricultura i l'Alimentació. El PENSAA és una idea que s'ha de concretar des del Govern, una sèrie de mesures que busquen un canvi de consciència social en favor del sector primari com a sector productiu. I que el sector primari fos garantidor de la suficiència alimentària de la població. Es pretén que hi hagi un pacte social, en sentit estratègic de país, per garantir la cobertura de l'alimentació suficient el més plena possible. I que la ciutadania valori el treball d'aquest sector retribuint-lo amb preus justos. Aquest pla pretén, entre altres coses, afavorir la incorporació de professionals joves a l'agricultura, introduir l'alimentació al sistema educatiu (la bona alimentació, transparència alimentària...), al mitjans de comunicació (per exemple, que la CCMA dediqués àmbits a conèixer els aliments i com es fan), aconseguir que l'àmbit de recerca es vinculi al sector privat i a l'interès públic... i en definitiva generar valor afegit. Avui ens trobem que els sectors agroalimentaris no són transparents, els grans distribuïdors determinen quan pagaran per producte, en que determinen els preus en funció de les campanyes. S'ha de lluitar contra la imposició de preus de les grans superfícies. El PENSAA requereix imaginació i voluntat, més que no pas recursos, i lluitar contra les pressions dels poderosos. El PENSAA contribuiria a fer una societat millor, més civilitzada. No obstant el PENSAA va quedar encallat, es va quedar amb una sensació agredolça, es va guanyar la batalla dialèctica però no s'hi esmerça a pensar la planificació del nou marc, els consellers d'Agricultura no hi pensen. S'ha fet un pla de recerca agroalimentari del país, però mal fet. El PENSAA significa posar l'alimentació com a prioritat, civilitzar-nos a través de l'alimentació i la producció d'aliments. Al cap i a la fi, com deia Ciceró, l'agricultura és la més honorable de les professions.

Debat amb les entitats del sector

I finalment, el tercer bloc de la jornada va anar dedicat a tenir un intercanvi d'impressions amb les entitats agràries i ramaderes. I especialment, de cara a les pròximes eleccions europees, debat sobre política agrària europea. En Dionís Guiteras, diputat al Parlament de Catalunya i membre de la comissió sectorial d'Agricultura, Ramaderia i Pesca d'Esquerra Republicana, va ser l'encarregat de moderar el debat. A parer seu, la discussió se centra en quatre aspectes. Un primer, la crisi demogràfica i el creixement de la població mundial. Segon, la crisi ecològica, que replanteja la manera com s'ha produït fins ara i la manca de terres per cultivar. Tercer, la crisi energètica, en que l'increment dels preus de petroli i gas afecten a la producció. I quart, posa damunt la taula el fet que les produccions catalanes no disposen gairebé ajuts de la PAC que, en canvi, si reben altres, especialment l'agricultura continental i la resta de comunitats autònomes de l'Estat espanyol. Des d'Esquerra Republicana es pretén defensar aquestes produccions catalanes al Parlament Europeu, via Madrid no tindrem cap futur. En definitiva, cal aprofitar l'ocasió per implicar la ciutadania en el sector agroalimentari com a consumidors.

Tot seguit pren la paraula en Jordi Cavall de les JARC. En primer lloc reclama a ER que siguem pràctics per al país a l'hora de triar a quines comissions del Parlament Europeu ens acabem enquadrant. A parer seu, Europa té molts reptes, però no es vetllen les estratègies alimentàries. Hem de tenir reserves estratègiques i seguretat alimentària. Ens hem de plantejar ser proteccionistes o no. Als EUA, per exemple, han triat el proteccionisme alimentari. Les ajudes a la producció agrícola catalana signifiquen un 12%, el 23% a Espanya i un 40% a Europa. Es tenia l'esperança d'arribar a acords en la regulació comuna del mercat, però no s'hi ha arribat. S'ha acabat incidint en ajuts directes i desenvolupament rural. Cal la prioritització del sistema agroalimentari a nivell europeu, amb la sobirania alimentària com a prioritat, adaptant la normativa comunitària. Es demana tenir més incidència en la Comissió d'Agricultura, tot i que a la UE no hi ha pressupost. En termes de mercat preocupa la cadena alimentària i la distribució de preus. Les ajudes són benvingudes però hi ha sectors que hi queden fora. S'ha de protegir el productor perquè

el relleu generacional no hi acaba de ser. Hi ha hagut sancions al Tribunal de la Competència per defensar els preus, en aquest sentit s'hauria d'intentar modificar alguna cosa. S'ha d'intentar adaptar-se a la normativa però hauria d'haver-hi retorn, per exemple en prendre consciència de que els productes de casa són de qualitat. Sobre els aspectes de l'edat de la professió, es comenta que el 34% dels professionals de les explotacions catalanes són vora el 60%. Bàsicament, joves que tornen a les famílies que ja s'hi dediquen. Un que comença de zero ho té molt difícil, és realment excepcional. Algú que s'instal·la de bell nou ha de focalitzar en mercats de valor afegit i crear petites explotacions. Respecte l'estratègia d'inversió, cal tenir en compte que una edat avançada no es planteja grans inversions a llarg termini. D'altra banda, sobre les cooperatives de crèdit, ressalta que una secció de crèdit ben gestionada està perfecte, perquè són diners dels socis per als socis. Hi ha cooperatives que tenen secció de crèdit que tenen més de 100 anys, en aquest sentit la crisi de la cooperativa de crèdit de l'Aldea ha fet molt mal. Les cooperatives són fonamentals per a la viabilitat del sector, però també han de fer els deures.

Seguidament prenen la paraula representants de Unió de Pagesos i ASAJA. Respecte la PAC, s'arriba a un punt que la fórmula polinòmica fa barbaritats, especialment a Espanya, amb la filosofia que tothom guanyés els mateixos euros. La fórmula és purament individual, segons el número d'hectàrees o el tipus de producte. Deixant de banda el boví de carn, no hi ha possibilitat de fer-hi res. Alerten que hi passaran coses molt curioses, el model del diner que generarà la ramaderia es destinarà a cultius de secà i amb granges, en detriment de cultius de secà que no tenen explotacions ramaderes. La casuística és molt complexe. En resum, continuïtat (que la gent cobri el mateix), complexitat (no hi haurà qui ho gestioni) i discriminació. En tot cas, la PAC es pot discutir però no es pot posar en dubte. Europa fa la política de regulació del mercat però Europa no fa la política de desenvolupament del sector. Cal prestat atenció a les qüestions estructurals: recerca, modernització... Són qüestions dels estats en que hi ha moltes diferències. Europa únicament fa el conjunt de la regulació: normes mediambientals, intercanvis comercials a l'exterior... Respecte a formar part de la UE, la Catalunya independent no tindria problemes en la integració europea, primer perquè es una fórmula matemàtica i l'altra perquè es un contribuent nèt. Respecte a una política agrària, assenyalen que l'administració pública no està preparada en el sector agrícola. No s'ha sigut pensador a l'hora de pensar una política agrària a casa nostra. Respecte el procés de transició nacional, hi ha una necessitat per conèixer el model del nou país, s'han de donar respostes del dia a dia, s'ha de concretar, s'ha de dissenyar i ho han de fer la gent del sector. En altres temes, assenyalen la concentració de l'oferta, on hi ha un grans desequilibris en la cadena de valor.

A mode de conclusions, el Dionís torna a prendre la paraula per cloure el debat. Exposa la importància de que la gent ha de saber que vol dir obrir la nevera. Com tampoc la gent no sap que vol dir que la PAC existeixi. D'aquí la importància de fer una campanya per conscienciar sobre els productes de proximitat del país, pel que significa de conservació del territori i de reequilibri de la població. D'altra banda, s'han de trencar les xarxes de distribució en el que és molt difícil contraposar-se a la seva agressivitat. S'ha trencat la cadena dels productes estacionals. La immensa majoria de la gent no sap que està triant. Els ciutadans han de tenir una informació bàsica sobre la qualitat del producte i sobre la feina que s'està fent en la conservació del territori, la sostenibilitat, etc.

Francesc Sànchez
Tècnic de polítiques sectorials
acciopolitica@esquerra.org